

POSTANOWIENIE

Dnia 18 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania R. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Bydgoszczy
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 września 2024 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 18 grudnia 2023 r., sygn. akt III AUa 526/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego
tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 240 zł
(dwieście czterdzieści) z ustawowymi odsetkami za czas po
upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia
do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 18 grudnia 2023 r. oddalił apelację ubezpieczonego R. B. od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 28 stycznia 2022 r., którym oddalono odwołanie ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Bydgoszczy z dnia 6 grudnia 2021 r., przyznającej ubezpieczonemu emeryturę z powszechnego systemu ubezpieczeń

od dnia 1 listopada 2021 r. i jednocześnie zawieszającej wypłatę tego świadczenia z uwagi na pobieranie przez ubezpieczonego emerytury wojskowej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego do ubezpieczonego, który na podstawie decyzji z dnia 25 listopada 1998 r. nabył prawo do emerytury wojskowej oraz na podstawie zaskarżonej decyzji prawo do emerytury z systemu powszechnego z tytułu osiągnięcia obowiązującego wieku emerytalnego - na podstawie okresów „cywilnego” zatrudnienia od dnia 15 października 2003 r. do dnia 26 czerwca 2004 r. i od dnia 1 lipca 2004 r. do dnia 31 lipca 2021 r. - zastosowanie ma art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2023 r., poz. 1251 ze zm., dalej jako ustawa emerytalna), który statuuje zasadę prawa do pobierania jednego świadczenia (wyższego lub wybranego przez uprawnionego) w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w tej ustawie, jak również w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie emerytalnej z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym, m.in. innymi żołnierzami zawodowymi i funkcjonariuszami mundurowych. Skoro ubezpieczony, będący emerytem mundurowym, został przyjęty do służby przed dniem 1 stycznia 1999 r., to jego emerytura nie została obliczona według reguł określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (obecnie jednolity tekst: z 2024 r., poz. 242, dalej jako ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy) lub w art. 15a, art. 15d lub art. 18e ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 1121, dalej jako ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy). Ubezpieczonego nie dotyczy więc ustanowiony w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej wyjątek od zasady pobierania jednego świadczenia wyrażonej w art. 95 ust. 1 tej ustawy. Ponadto zgodnie z uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21 (OSNP 2022 nr 6, poz. 58), ubezpieczonemu, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed

dniem 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z tytułu których jest uprawniony również do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez niego (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy). Według powołanej uchwały regulacja z art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej nie narusza określonych w Karcie Praw Podstawowych UE zasad równości wobec prawa i niedyskryminacji, w szczególności ze względu na wiek i ze względu na pełnienie służby mundurowej.

Wyrok Sądu Apelacyjnego ubezpieczony zaskarżył w całości skargą kasacyjną, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za wszystkie instancje i za postępowanie kasacyjne.

Skargę kasacyjną oparto na zarzutach naruszenia przepisów prawa materialnego: 1) art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy, przez jego błędne zastosowanie polegające na przyjęciu, że przepisów tych nie stosuje się do skarżącego, ponieważ został on powołany do zawodowej służby wojskowej przed dniem 1 stycznia 1999 r. w sytuacji, gdy art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej stanowi, że zasada wypłaty jednego świadczenia nie obowiązuje w przypadku, gdy wojskowe świadczenie emerytalne zostało obliczone według zasad określonych w art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, a nie że zostało przyznane na podstawie art. 15a tej ustawy, czyli że ubezpieczony nie musiał spełniać kryterium podmiotowego określonego w tym przepisie w postaci powołania do służby wojskowej po dniu 1 stycznia 1999 r.; 2) art. 32 Konstytucji RP i określonej w nim zasady równości, przez taką interpretację art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy, która pozwala wypłacać dwa świadczenia jedynie niektórym osobom w ramach jednej grupy emerytalnej, tj. niektórym emerytom wojskowym; 3) art. 32 Konstytucji RP i określonej w nim zasady równości przez taką interpretację art. 95 ust. 2 ustawy

emerytalnej w związku z art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy, która pozwala niezasadnie różnicować pracowników w zakresie obowiązku wnoszenia składek emerytalnych, przez nałożenie na emerytów wojskowych obowiązku opłacania składek emerytalnych od wynagrodzenia w sytuacji, gdy opłacanie tych składek nie będzie miało żadnego wpływu na wysokość ich świadczeń emerytalnych, 4) art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, który wskazuje, że obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego, przez taką interpretację art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy, która nakłada na obywatela obowiązek zabezpieczenia społecznego i ponoszenia składek na zabezpieczenie społeczne, chociaż w momencie wnoszenia składek nie jest możliwe, aby składki miały jakikolwiek wpływ na świadczenia emerytalne ubezpieczonego.

Zdaniem skarżącego skarga kasacyjna powinna zostać przyjęta do rozpoznania, ponieważ w sprawie „istnieje istotne zagadnienie prawne oraz potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, powstałych w związku z wykładnią wynikającą z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17 (OSNAPiUS 2019 nr 9, poz. 114) oraz uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21, które są zasadniczo sprzeczne i prowadzą do różnego zastosowania art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej”, a dotyczą „osób urodzonych po 1 stycznia 1949, które pozostawały w służbie wojskowej przed 2 stycznia 1999 i które wnoszą o przyznanie emerytury z ZUS, a prawa tego im się odmawia ze względu na pobieranie emerytury wojskowej, przy założeniu, że przyznane świadczenie będzie dla ubezpieczonego drugim świadczeniem emerytalnym, obok emerytury wypłacanej przez WBE, a jednocześnie nie będzie podlegać zawieszeniu wypłaty na podstawie art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej”. Zgodnie bowiem z wyrokiem I UK 426/17 emeryt wojskowy, który przy założeniu otrzymywania z WBE emerytury wojskowej z maksymalną podstawą wymiaru (75%), w związku z niemożliwością wykorzystania cywilnych lat pracy do emerytury wojskowej, jest uprawniony do otrzymywania z tego tytułu drugiej emerytury „cywilnej”, bez względu na osiągnięty staż pracy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżącego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłankach wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., tj. występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, ale skarżący nie wykazał występowania tych przesłanek.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało ono sformułowane, i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym”

oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 11 kwietnia 2012 r., III SK 41/11, LEX nr 1238126; z dnia 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729; z dnia 20 lutego 2019 r., IV CSK 351/18, LEX nr 2622368; z dnia 9 marca 2021 r., III CSK 219/20, LEX nr 3144773). Obowiązkiem skarżącego jest też wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17, LEX nr 2497714).

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na twierdzeniu o istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 31/18, LEX nr 2508113; z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365). Powołanie się na tę przyczynę kasacyjną zakłada więc nie tylko wskazanie przepisu prawa i stwierdzenie, że - w ocenie skarżącego - wywołuje on wątpliwości. Konieczne jest również wykazanie, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, wyjaśnienie na czym one polegają, ich uzasadnienie, a także wskazanie rozbieżnych wariantów interpretacyjnych, z odwołaniem się do dotychczasowych poglądów orzecznictwa i dostępnego piśmiennictwa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, LEX nr 2497706), a w szczególności przytoczenie i poddanie analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia

24 kwietnia 2018 r., III UK 123/17, LEX nr 2496319). Wypada również dodać, że podobnie jak w przypadku, gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest występujące w sprawie zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), omawiana przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nie zachodzi, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 10 kwietnia 2018 r., II PK 143/17, LEX nr 2525398; z dnia 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, LEX nr 2486162; z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114). Należy także zaznaczyć, że przesłanka istotnego zagadnienia prawnego z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. różni się od przesłanki potrzeby wykładni opisanej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Ten sam problem prawny nie może być istotnym zagadnieniem prawnym, które z założenia jest problemem charakteryzującym się „nowością” i jednocześnie stanowić przedmiot rozbieżnej wykładni w orzecznictwie bądź wypowiedziach doktryny (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 30 września 2014 r., III SK 2/14, LEX nr 1544567; z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967). Ponadto z treści uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wynika, że obie wymienione przesłanki, warunkujące potrzebę rozpoznania tego środka zaskarżenia, skarżący traktuje zamiennie, co w samo sobie nie wzmacnia jurydycznego przekazu.

W niniejszej sprawie zarówno istotne zagadnienie prawne, jak też potrzeba wykładni przepisu budzącego poważne wątpliwości przedstawione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sprowadzają się jedynie do obrony forsowanego przez skarżącego poglądu, że obok emerytury wojskowej powinien otrzymywać także emeryturę z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych, na poparcie którego skarżący przywołuje stanowisko zawarte w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17. Tymczasem już przed wydaniem tego wyroku, w orzecznictwie konsekwentnie prezentowane było stanowisko, że zasada pobierania jednego świadczenia (wyższego lub wybranego

przez uprawnionego) w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń (art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej) dotyczy również zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w tej ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy. Świadczeniobiorca, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r., uprawniony do renty wojskowej i pobierający to świadczenie, nie może więc jednocześnie pobierać świadczenia powszechnego, mimo że spełnił warunki do jego nabycia i prawo to zostało mu przyznane (zob. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2010 r., II UZP 10/09, OSNP 2010 nr 17-18, poz. 215 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 grudnia 2013 r., II UK 223/13, LEX nr 1394110; z dnia 8 maja 2012 r., II UK 237/11, OSNP 2013 nr 7-8, poz. 91 oraz z dnia 24 maja 2012 r., II UK 261/11, LEX nr 1227967). Rozbieżność na tle wykładni art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, która istotnie powstała po wydaniu powołanego w skardze wyroku I UK 426/17, została jednak usunięta w cytowanej przez Sąd Apelacyjny uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21. W uchwale tej, powołując się na obowiązującą w polskim prawie zabezpieczenia społecznego zasadę prawa do jednego świadczenia z tytułu tego samego ryzyka ubezpieczeniowego, zwanej też zasadą niekumulacji świadczeń przysługujących na wypadek spełnienia się ryzyka „starości” w ramach różnych systemów, zarówno ubezpieczenia społecznego jaki i zaopatrzenia, Sąd Najwyższy orzekł, że ubezpieczonemu, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z tytułu których jest uprawniony również do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez niego (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy). Stanowisko to jest akceptowane także w późniejszym orzecznictwie (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2023 r., II USKP 113/22, LEX nr 3616767; z dnia 24 sierpnia 2023 r., III USKP 35/22, LEX nr 3597408; z dnia 12 lipca 2023 r., I USKP 3580375; z dnia 23 maja 2023 r., II USKP 35/22, LEX nr 3561951; z dnia

25 sierpnia 2023 r., III USKP 148/21, LEX nr 3483035; z dnia 9 marca 2022 r., I USKP 75/21, LEX nr 3334645).

Stąd nie ma racji skarżący, że w niniejszej sprawie występuje zagadnienie prawne bądź potrzeba wykładni przepisów dotyczących zbiegu obu spornych świadczeń w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Skarżący nie wykazał zatem potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej, wobec czego Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c. i art. 98 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c.).

[SOP]

[ms]